

Vlaanderen
is erfgoed

Beschermingsdossier Wederopbouwhoeve 'Oosthof' in Nieuwpoort (Ramskapelle)

Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Beschermingsdossier:
Wederopbouwhoeve 'Oosthof' in Nieuwpoort (Ramskapelle),
Diksmuidse Weg 11 – monument

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/38016/102.1

Frank Becuwe

28/03/2019

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	4
1.1.	Situering	4
1.2.	Historisch overzicht	4
1.2.1.	De hoeve 'Oosthof' vóór de Eerste Wereldoorlog	4
1.2.2.	De hoeve 'Oosthof' tijdens de Eerste Wereldoorlog	6
1.2.3.	De wederopbouw van de hoeve 'Oosthof'	7
1.2.4.	De wederopgebouwde hoeve 'Oosthof'	9
1.2.5.	De hoeve 'Oosthof' tijdens en na de Tweede Wereldoorlog	14
1.3.	Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken.....	14
1.3.1.	De oostvleugel	15
1.3.2.	De noordvleugel	17
1.3.3.	De zuidvleugel	18
1.3.4.	De achterliggende varkensstallen	19
1.3.5.	Boerenerf, walgracht en toegangspoort en walgracht	19
1.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	20
2.	Evaluerend gedeelte	20
2.1.	Evaluatie van de erfgoedwaarden	20
2.2.	Motivering van het type bescherming	23
2.3.	Motivering van de afbakening van de bescherming	23
2.4.	Juridische toestand	23
2.4.1.	Onroerend Erfgoed:	23
2.4.2.	Ruimtelijke ordening:	24
2.4.3.	Natuur en Bos:	24
2.4.4.	Landbouw en Visserij:	24
2.4.5.	Water:	24
3.	Beheersvisie	24
3.1.	Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed	24
3.2.	Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed	24
3.3.	Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed	25
4.	Bronnen	25
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	26
5.1.	Omgevingsplan	26
5.2.	Fotobijlage	26
5.3.	Documentatie	26
5.4.	Criterionota	26
5.5.	Historische nota	26

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Situering

De wederopbouwhoeve 'Oosthof' in de Diksmuidse Weg 11 in Ramskapelle (Nieuwpoort) ligt op 1,5 km ten zuidoosten van de dorpskern van Ramskapelle, op 0,5 km ten oosten van de oude spoorweg Diksmuide - Nieuwpoort (of het huidige Frontzate-fietspad) en op 2,5 km ten westen van de Schoorbakkebrug. Hoeve en omgevende landerijen liggen in de polderstreek.

De oude hoevegebouwen van het 'Oosthof' situeren zich rond een rechthoekig erf: de boerenwoning met stalvleugel in het oosten, de schuurvleugel in het noorden en het wagenhuis in het zuiden, met nog meer zuidwaarts twee kleine stallen. Ten oosten van de boerenwoning bevindt zich een nieuwe varkensstal.

De hoeve 'Oosthof' werd geselecteerd als beschermingswaardige hoeve in het thematisch beschermingspakket van wederopbouwarchitectuur, meer bepaald wederopbouwhoeves in de Verwoeste Gewesten. Bij dit dossier hoort een criterianota over wederopbouwhoeves in de Verwoeste Gewesten (bijlage 5.3).

1.2. Historisch overzicht

1.2.1. De hoeve 'Oosthof' vóór de Eerste Wereldoorlog

De hoeve 'Oosthof' staat aangegeven op de kabinetskaart van graaf de Ferraris (1770-1778) als de 'Cense Raevensberge'. Deze oude hoevenaam verwijst naar de cisterciënzerinnenabdij van Ravensberg¹ in het Frans-Vlaamse Merckeghem, die deze hoeve tot de Franse Revolutie in eigendom had. Aan de grondslag van dit uithof liggen de ongeveer 114 gemeten ($\pm$ 50 hectare) grond, die de abdij er reeds vóór 1227 bezat en achteraf nog in beperkte mate heeft uitgebreid.² Deze landerijen in het middelland van de IJzerpolders werden voornamelijk omgeven door bezittingen van de Veurnse premonstratenzer abdij Sint-Niklaas en de Koksijdse cisterciënzer abdij Ten Duinen.³ Genationaliseerd onder het Franse bewind werd de abdijhoeve op 3 april 1797 als 'zwart goed' verkocht voor 71.700 Franse pond via de voormalige Brugse religieus François Hombecq aan Agathe Baillieu, een voormalige religieuze uit Gent.⁴ Op dat ogenblik pachtte Jan Cavreel uit Pervijze (Diksmuide) de hoeve en de bijhorende 120 gemeten ($\pm$ 53 hectare), bestaande uit 50 gemeten weiland en 70 gemeten akkerland. Deze hoeve lag ten oosten van de weg van Pervijze naar Ramskapelle en bestond – volgens een zeer summiere beschrijving in het Procès-Verbal – uit een centraal gelegen boerenwoning en enkele hoevegebouwen, waaronder een schuur, stallen en een bakhuis. Het boerenerf was bijna vierkantig.⁵ De opstelling van de gebouwen was in een vierkant.

---

¹ De abdij van Ravensberg, ook 'Outhof' genaamd, werd omstreeks 1191 gesticht door de adellijke dame Christine van Ravensberg en hing af van de cisterciënzer abdij van Clairmarais. In 1792 werd de abdij afgeschaft (de Coussemaker 1862, 223-225 & 228; de Laplane 1863, 219-230). De Flou 1914-1938, 13, k. 323.

² de Coussemaker 1862, 259-260; de Coussemaker 1862, 264-265, 273-274 & 276; Boterberge 1962: 110.

³ Boterberge 1962: 95-109.

⁴ 14 Germinal l'an 5.

⁵ Rijksarchief Brugge, Inventaris 82, nr. 631 ('Procès-verbal de première enchère et d'adjudication définitive, n° 251, l'an V, 14 germinal'); Roseeuw 2002, 136.

De hoevenaam 'Oosthof' komt voor het eerst voor in 1846, en meer bepaald op de Atlas van de Buurtwegen (circa 1843)⁶. Heel waarschijnlijk heeft de hoeve deze nieuwe benaming te danken aan de nabijheid van het Groot en Klein Noordhof, eveneens in Ramskapelle, en het Groot en Klein Westhof in het naburige 's Heerwillemskapelle.⁷ Net als het 'Oosthof' waren deze vier grote polderboerderijen voormalige abdijhoeves.

Zoals vooroorlogse foto's laten vermoeden onderging de hoeve in 1721 verbouwingen. Dit bouwjaar stond voor de Eerste Wereldoorlog, samen met de 19de-eeuwse hoevenaam 'Oosthof', op de westgevel van de dwarsschuur. Sindsdien kende de inplanting van de hoevegebouwen, die omgeven waren door een vierkante walgracht, nauwelijks wijzigingen. Een erg gedetailleerde beschrijving van de hoeve door de Veurnse architect Camille Van Elslande in 1919 in functie van de berekening van de geleden oorlogsschade geeft de vooroorlogse situatie vrij nauwgezet weer. De toegang tot de hoeve situeerde zich aan de westzijde en werd geaccentueerd door een monumentale toegangspoort, bestaande uit een inrijpoort en een voetgangersdoorgang. De zijgevels werden gestut door steunberen, en de verhoogde rijweg zat gevat tussen keermuren. Een geplaveide, vijf meter brede weg dwarste het vierhoekig boerenerf en verbond de diverse hoevegebouwen met elkaar. De bakstenen voetpaden vóór deze gebouwen sloten daarop aan. Centraal op het erf bevond zich een gemetselde mestvaalt. De oostzijde van het erf werd begrensd door een langgerekte bakstenen vleugel, waarvan het noordelijke deel de koestallen en de paardenstal en het zuidelijke deel het boerenhuis herbergde. De stallen hadden een gelijkvloerse verdieping van 2,60 meter hoog en een zolderverdieping. De koestallen waren gedekt met leien, de paardenstal met dakstro. Alle hadden ze een in een cementmortel gelegde bakstenen bevloering. Overal viel er daglicht binnen. Tussen de koestallen en de paardenstal was er geen verbinding. Enkel een rioelstelsel, aangesloten op een aalput, verbond de stallen onderling. Een regenput ten oosten van de stallingen ving via afvoerbuizen het hemelwater van de oostelijke dakvlakken af. De boerenwoning bestond uit twee volumes met een verschillende nokhoogte. Het noordelijke volume bestond uit een kelder met bakstenen troggewelven, een opkamer en een zolder. De kelder was 1,70 meter hoog, de opkamer 2,90 meter. Het lagere zuidelijke volume telde enkel een gelijkvloerse verdieping met zolder. De trap naar de zolder bevond zich in de keuken. De diverse ruimtes in het woonhuis hadden een hoogte van 3,60 meter. Alle hadden ze een vloer van Boomse tegels, behalve de keuken die met ruwe stenen plavuizen was gevloerd. De plafonds waren met olieverf beschilderd, net als de muren van de keuken. De muren van de andere ruimtes waren voorzien van behangpapier. In alle ruimtes viel daglicht binnen. In het meest zuidelijke deel bevond zich onder hetzelfde zadeldak een in twee kamers opgedeelde opkamer, gebouwd op troggewelven. De ondergelegen kelder had een hoogte van 1,50 meter, de kamers zelf waren 2,60 meter hoog. Van de oostvleugel werden de zolders, plankenvloeren, dakpannen en leien vernieuwd in 1900, de deuren en ramen in 1908. De latrines, gebouwd boven een beerput, bevonden zich op 3,50 meter ten oosten van de opkamer. Tegen de opkamer was een waterpomp geïnstalleerd. Voor het boerenhuis was een kleine voortuin met hekwerk⁸.

Aan de noordzijde van het erf stond de grote graanschuur van 30 meter lang en 10 meter breed. De 3,20 meter hoge bakstenen langgevels van de dwarsschuur werden gestut door telkens acht steunberen. Drie zware getrapte steunberen schoorden de westelijke en de oostelijke zijgevel. Het dak was gedekt met stro. De langse erfgevel van deze dwarsschuur was voorzien van twee grote schuurpoorten, die toegang gaven tot de twee dorsvloeren. In de langse achtergevel stak maar één poort. Langs deze lagere poort reden de lege wagens uit. Het oostelijke deel van de schuur was ingenomen door een paardenstal en voederhok. Beide ruimtes waren gevloerd met bakstenen, gelegd in een cementmortel.

---

⁶ De Flou 1914-1938, 9, k. 924.

⁷ In 1819 werd s' Heerwillemskapelle bij Veurne gevoegd.

⁸ Vlaemynck 2009, 60. P.A.W-VI., Archief Van Elslande, P.B., 2009/2c (doc. 'Ferme 'Oosthof' à Ramscappelle, nrs. 1 & 2 – Maison d'habitation et étables. Description des bâtiments et renseignements divers', 1919).

Tegen de oostgevel stond een buitentoilet. Vóór de schuur bevond zich een paardenmanège⁹.

Het volume aan de zuidzijde van het erf was ingevuld met een remise of wagenhuis, een paardenstal, een varkensstal en een niet nader benoemde stal. Over deze gebouwen ontbreekt echter meer informatie. Ten zuiden van deze stalvleugel bevonden zich nog twee hoevegebouwen. Het gebouw in het zuidoosten, het dichtst bij de woning, herbergde het bakhuis met uitspringende bakoven, een kolenhok, een varkensstal en een berging. Dit bakstenen gebouw was afgedekt met leien. Op een hoogte van 2,20 meter was een zoldering van troggewelven ingebracht. De bevloering bestond uit bakstenen, gelegd in een bed van cementmortel. Onder het bakhuis met aangebouwde broodoven bevond zich in de zuidwesthoek een ondergrondse regenwaterput. In de zuidwesthoek stond een pomp met gootsteen. Tegen de zuidmuur van het bakhuis was een berging voorzien, en tegen de oostzijde van het bakhuis en deze berging bevonden zich twee kleine varkensstallen. Alle binnenmuren waren bezet met een muur- en pleisterkalk. Het gebouw in het zuidwesten was de "hangar". Dit open gebouw was volledig opgetrokken in hout. Het dak was bedekt met schaliën¹⁰.

1.2.2. De hoeve 'Oosthof' tijdens de Eerste Wereldoorlog

Reeds in het begin van de Eerste Wereldoorlog werd de hoeve 'Oosthof' zeer zwaar beschadigd. Gelegen op een halve kilometer ten oosten van de spoorweg Diksmuide-Nieuwpoort situeerde de hoeve zich immers vanaf midden oktober 1914 in volle frontzone. Na de Slag aan de Aisne van 13 tot 15 september 1914 bleek het Von Schlieffen-plan, dat het Franse leger in een tangbeweging probeerde te omsingelen, immers definitief mislukt. De bewegingsoorlog stakte en strandde uiteindelijk aan de IJzer en rond Ieper. Na de val van Antwerpen op 10 oktober had de optie van Albert I om het Belgische grondgebied niet te verlaten en tot elke prijs stand te houden aan de IJzer, er immers toe geleid dat het Belgische leger vanaf 16 oktober stelling innam achter de IJzer en de Ieperlee. Nadat aan beide zijden versterkingen werden uitgevoerd, brak op 18 oktober vanaf Nieuwpoort tot aan Fort Knokke de Slag aan de IJzer los. Vooruitgeschoven Belgische steunpunten op de rechteroever van de IJzer waren Lombardsijde, Mannekensvere, Schore, Keiem, Beerst en Vladslo.¹¹ Enkele daarvan gingen echter reeds de eerste dag verloren. Op 22 oktober slaagden de Duitsers er zelfs in via een loopbrug bij Tervate (bij Stuivekenskerke) de IJzer over te steken. Van daaruit wisten ze in de daaropvolgende dagen enkele woonkernen in te nemen. Toen op 25 oktober de toestand in Diksmuide al te kritiek werd, besliste het Belgische hoofdkwartier het gehele gebied tussen de spoorlijn Diksmuide-Nieuwpoort en de IJzer, met daarin de hoeve 'Oosthof', onder water te zetten. De daaropvolgende dagen voltrok zich met de nodige technische kennis en hulp van Karel Cogge, opzichter bij de Noordwatering van Veurne, en schipper Hendrik Geeraert de inundatie van dit gebied. Het stijgende water hinderde de Duitsers, die intussen op 26 oktober Diksmuide waren binnengedrongen en aan de Hoge Brug de IJzer hadden overgestoken, in hun opmars. Op 1 november waren alle Duitsers teruggedreven tot achter

---

⁹ Een manège is een recentere variante op de rosmolen en kwam reeds vóór 1850 voor. Meestal stond een manège onbeschat in openlucht. Het aandrijfwerk, dat stevig in de grond was verankerd, bestond uit een rond tandrad dat werd rondgedraaid door aan trekbomen gespannen paarden, en waarvan de beweging via tandraderen werd overgebracht op een draaiende horizontale as die de binnen opgestelde graanpletter in werking stelde (Devliegheer 1983, 25). P.A.W-VI., Archief Van Elslande, P.B., 2009/2c (doc. 'Ferme 'Oosthof' à Ramscappelle, nrs. 1 & 2 – Maison d'habitation et étables. Description des bâtiments et renseignements divers', 1919).

¹⁰ P.A.W-VI., Archief Van Elslande, P.B., 2009/2c (doc. 'Ferme 'Oosthof' à Ramscappelle, nrs. 1 & 2 – Maison d'habitation et étables. Description des bâtiments et renseignements divers', 1919).

¹¹ Lombardsijde, Mannekensvere en Schore zijn deelgemeenten van Middelkerke. Stuivekenskerke, Keiem, Beerst en Vladslo zijn deelgemeenten van Diksmuide.

de IJzer, met uitzondering van die op de linkeroever van Tervate en op enkele kleine enclaves midden de overstromingen. Gedurende enkele dagen werden nog zware gevechten geleverd rond Diksmuide, dat op 10 november echter definitief in Duitse handen viel. Daarmee was de strijd in deze sector van het front zo goed als afgelopen. De bewegingsoorlog was er aan de IJzer definitief gestrand. De stellingoorlog in de loopgrachten was begonnen en zou bijna vier jaar duren.¹²

Voor de pachters, Alberic en Maria Vanhee-Sissau en hun twee kleine kinderen, zat er – naar een getuigenis van de kleindochter Denise Vanhee – niets anders op dan in oktober 1914 te vluchten. Eerst verbleven ze in Eggewaartskapelle (Veurne), maar toen duidelijk werd dat de oorlog lang zou duren, trokken ze naar Pleslin in het Bretoense departement Côtes-d'Armor. Na de oorlog zouden ze een volledig verwoeste hoeve terugvinden.¹³

Zoals foto's van eind 1914 - begin 1915 bevestigen, was de oorlogsschade aan de hoeve 'Oosthof' van meet af zeer groot. Ook uit de schatting van de oorlogsschade door Camille Van Elslande blijkt hoe groot de destructie was. Van de toegangspoort bleef op de funderingen na, niets bewaard. De keermuren van de verhoogde rijweg waren nog in een goede staat, maar de borstwering was vernietigd. Van de geplaveide weg die de hoevegebouwen ontsloot, was geen spoor meer te bekennen. Ook de bakstenen voetpaden waren volledig vernield.¹⁴ De oostvleugel met de woning en stallen bevond zich eveneens in een zeer ruïneuze toestand. Op een deel van de funderingen en één van de twee kelders van het woonhuis na, verkeerden alleen nog enkele scheidingsmuren tot op zekere hoogte in een nog relatief goede staat. De naar het front gerichte oost- of achtergevel was zwaar gehavend. Het hekwerk voor de boerenwoning was verdwenen.¹⁵ Aan de monumentale graanschuur met paarden- en voederstal aan de noordzijde van het erf herinnerden enkel nog een deel van de langse gevels en de zijgevels, waarvan de naar het front gerichte oostgevel weliswaar zwaar beschadigd was. Diverse obussen hadden in de gevel een grote bres geslagen. Van de remise met stallen aan de zuidzijde van het erf stonden de gevels nog grotendeels, zij het niet ongehavend, overeind. Van het achterliggende bakhuis en zijn aanhorigheden waren de oost- en de zuidmuur nog voor de helft en de westmuur nog voor twee derde bewaard. De andere muurresten waren enkel nog goed om volledig gesloopt te worden. De houten 'hangar' was volledig vernield.

1.2.3. De wederopbouw van de hoeve 'Oosthof'

Bij de terugkeer van de familie Vanhee-Sissau kort na de oorlog werd in afwachting van de volledige wederopbouw van de boerderij een barak opgericht. Naar de getuigenis van de kleindochter bleef de barak nadien nog lange tijd staan en deed ze dienst als speelhuis voor de kinderen¹⁶.

In opdracht van de eigenaar, de Brusselse advocaat Behaeghel, werd de verwoeste hoeve 'Oosthof' tussen 1920 en 1927 met een vergoeding voor de geleden oorlogsschade heropgebouwd naar een ontwerp van de Veurnse architect Camille Van Elslande. Van Elslande (1890-1962), die vóór de oorlog stage had gelopen bij de Brusselse architect Gabriël Charle, was hoofdzakelijk actief in de Westhoek (Veurne, Diksmuide, Nieuwpoort,

---

¹² Zie Schepens 1984: 7-54; Becuwe & De Lentdecker 1993: 15-21; De Vos 1996: 11-16, 25-38, 79-83, 151-158.

¹³ Roseeuw 2002, 84.

¹⁴ P.A.W-VI., Archief Van Elslande, P.B., 2009/2c (doc. 'Ferme 'Oosthof' à Ramscappelle, nrs. 1 & 2 – Maison d'habitation et étables. Description des bâtiments et renseignements divers', 1919) en K404 (bouwplannen).

¹⁵ P.A.W-VI., Archief Van Elslande, P.B., 2009/2c (doc. 'Ferme 'Oosthof' à Ramscappelle, nrs. 1 & 2 – Maison d'habitation et étables. Description des bâtiments et renseignements divers', 1919) en K404 (bouwplannen).

¹⁶ Roseeuw 2002, 84.

Ieper en Alveringem), waar hij zich vooral toegedeed op wederopbouwarchitectuur. Hij hanteerde daarbij overwegend een op de Vlaamse renaissancestijl geïnspireerde regionale vormtaal¹⁷. In Ramskapelle stond omtrent dezelfde periode ook de wederopbouw van de hoeve Schinkelkrans (1921-1924), de hoeve Grote Hemme (1922-1929) en niet nader benoemde hoeve¹⁸ onder zijn leiding¹⁹. In hetzelfde dorp tekende hij op verzoek van *De Goedkoope Woning in Verwoest West-Vlaanderen* ook de plannen voor de bouw in 1920 van vier landelijke werkmanswoningen in de Hemmestraat²⁰ en in 1921 van vijf burgerwoningen in de Ramskapellestraat²¹. In de naburige dorpen werden naar zijn ontwerp ook de hoeves Groot Westhof (1922-1924)²² en Klein Westhof (1922)²³ in 's Heerwillemkapelle (Veurne), de hoeve Groene Poort (1920-1926)²⁴ in Pervijze, de hoeve Klein Spermalie (jaren 1920)²⁵ in Schore, de hoeve 'Kleeftehof' in Pervijze²⁶, een hoeve in Mannekensvere (1922)²⁷ het Vicognelandgoed (1922-1937)²⁸ en enkele niet nader genoemde hoeves in Stuivekenskerke heropgebouwd²⁹.

In zijn hoeve-ontwerpen gaf Camille Van Elslande er de voorkeur aan om op de oorspronkelijke fundamenten te bouwen indien er genoeg herbruikbare ruïneuze aanknopingspunten (zoals funderingen en muren) voorhanden waren. Overgebleven muurresten slopen om een compleet nieuw gebouw op te richten was voor Van Elslande geen optie.³⁰ De vooroorlogse resten werden duidelijk zichtbaar gehouden en niet verborgen achter een witte kalklaag. Dit verhinderde hem echter niet om de hoeves te moderniseren naar de noden van een eigentijdse agrarische bedrijfsvoering zoals onder andere door Alfred Ronse en Théo Raison vooropgesteld.³¹

Van de hoeve 'Oosthof' liet Van Elslande alle onmogelijk te behouden bakstenen muren slopen. Voor zover de bakstenen niet te recupereren waren, werd het baksteenpuin tot brokken van ongeveer 5 cm geklopt om bij het herstel van de funderingen in een beton

---

¹⁷ Info <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/persoon/5210> (geraadpleegd dd. 06.02.2018). Voor meer informatie over Camille Van Elslande zie Vlaemynck 2009, 18-23 en Degraeve 2011, 10-198.

¹⁸ Deze hoeve lag langs de 'Steenweg te Ramskapelle' en was eigendom van de erfgenamen van Leopold Louis Houtsaegeer (Vlaemynck 2009, 77).

¹⁹ Vlaemynck 2009, 67, 77, 84 & 99; Degraeve 2011, 82.

²⁰ Degraeve 2011, 57 n. 118 & 133. Deze landarbeiderswoningen

²¹ Degraeve 2011, 132-133. Van deze woningen zijn nog de huizen Ramskapellestraat 71-73 en Ramskapellestraat 75-77 bewaard. Zie ook Provinciaal Archief West-Vlaanderen, Archief Van Elslande, P.B., K865.

²² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/16808> (geraadpleegd dd. 08.03.2018).

²³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/16807> (geraadpleegd dd. 08.03.2018). Vlaemynck 2009, 71.

²⁴ Vlaemynck 2009, 78; <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/78484> (geraadpleegd dd. 08.03.2018).

²⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/55065> (geraadpleegd dd. 12.03.2018). Vlaemynck 2009, 63.

²⁶ Vlaemynck 2009, 69.

²⁷ Vlaemynck 2009, 63.

²⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/78531> (geraadpleegd dd. 12.03.2018). Vlaemynck 2009, 69.

²⁹ Vlaemynck 2009, 63, 67, 69, 74-75, 77, 84, 99; Degraeve 2011, 82.

³⁰ In zijn 'beschrijvende meeting der uit te voeren werken' voor de wederopbouw van de gebouwen van de hoeve 'Oosthof' maakte Van Elslande telkens de aanmerking: "Gezien er nog grondslagen bestaan van het vorige gebouw, zullen deze welke in goeden staat zijn moeten hergebruikt worden, uitgenomen daar waar volgens het plan nieuwe grondvesten voorzien zijn om het nieuw ontwerp te kunnen verwezenlijken." (P.A.W-VI., Archief Van Elslande, P.B., 2009/2c).

³¹ Degraeve 2011, 94.

van baksteengruis te worden verwerkt. Naast de recuperatiebaksteen werden nieuwe bakstenen met een afwijkende rode kleur aangewend. Voor zolderingen, pijlers en lateien werd veelvuldig gebruik gemaakt van beton.

1.2.4. De wederopgebouwde hoeve 'Oosthof'

De oostvleugel

Bij de wederopbouw van de oostvleugel die de woning en enkele stallen herbergde, bleken de funderingen herbruikbaar. Ook de aardappelkelder onder de tweede opkamer werd opnieuw geïntegreerd. De troggewelven van deze kelder hadden eveneens grotendeels het oorlogsgeweld overleefd. Van de scheidingsmuren tussen de koe- en paardenstal, de opkamer en de slaapkamer, de kamer en de keuken en de tweede opkamer was het opgaand metselwerk tot op een hoogte van ongeveer 3 meter nog in een vrij goede staat en bijgevolg ook te recupereren. Alle andere muren moesten gesloopt en opnieuw opgemetseld worden. Dit gebeurde zoveel mogelijk met recuperatiebaksteen. Van de vooroorlogse oostvleugel kon echter maar één tiende van alle bakstenen gerecupereerd worden. Behalve uit bakstenen, die eveneens voor de bevoering van de stallen werden aangewend, bestond het nieuwe bouwmateriaal ook uit Doornikse kalksteen voor onder andere de dorpels, lateien, afdekkingen van schouderstukken en deksels, uit gewapend beton voor de zolderbalken en de pijlers, uit holle bouwelementen in gewapend beton voor de zolderingen in de stallen, uit smeedijzer voor de ankers, ... Het dak van de oostvleugel werd gedekt met dakpannen van de S.A. Tuilleries de Pottelberg (Kortrijk)³².

Op de omtrek na werd de naoorlogse **boerenwoning** geen kopie van het oude boerenhuis. Kenmerkend voor het vooroorlogse woonhuis waren de hoge opkamer van twee traveeën en het rechts daarop aansluitende lagere woongedeelte van zeven traveeën. Opmerkelijk is wel dat de zevende travee een tweede opkamer betrof, waarvan de nokhoogte echter niet boven de andere traveeën uitstak. Zowel de opkamer als het lagere woongedeelte waren gevat onder een pannen zadeldak. Aandaken zoomden het dak van de hoge opkamer en mogelijk ook – aan het zuidelijke uiteinde – het dak van het lagere woongedeelte af. Van dit volume werd het dak onderbroken door twee dakkapellen onder klimmend pannendak. Bij de wederopbouw werd de configuratie van de boerenwoning in belangrijke mate aangepast. Twee beeldbepalende opkamers van twee traveeën flankeren sindsdien aan de erfzijde het lagere centrale woongedeelte van één bouwlaag en vijf traveeën. Opnieuw opgemetseld op de oude funderingen wijzigde de oppervlakte van de twee opkamers en het tussenliggende woongedeelte evenwel niet. De vooroorlogse kelder onder de rechter of zuidelijke opkamer was vrij goed bewaard gebleven en leende zich dan ook om gere-integreerd te worden. Van de zwaarder getroffen kelder onder de linker of noordelijke opkamer werd ook zoveel mogelijk gerecupereerd. Beide opkamers werden voorzien van een steil pannen zadeldak, haaks op het steile pannen zadeldak (met dakoversteek) van het centrale woongedeelte. Op het zadeldak van de linker of noordelijke opkamer prijkte een met schaliën afgedekte kleine dakruiter met een bronzen klok van ongeveer 20 kg. Om het klokje te luiden reikte een hennepouw tot op de overloop op de gelijkvloerse verdieping. Ook was de linker of noordelijke opkamer, die bovendien dieper was dan de rest van het boerenhuis, opgevat als een risaliet. Aan de erfzijde staken beide opkamervolumes achter een tuitgevel, die ter hoogte van de kelder en de opkamer door twee vensters werd doorbroken. Van de linker of noordelijke opkamer werd de bovenliggende verdieping gemarkeerd door twee korfboogvormige vensters. Een rondboogvenster werkte de geveltop open. De bovenliggende verdieping van de rechter of zuidelijke opkamer daarentegen telde één korfboogvormig venster. In de geveltop stak geen vensteropening. Van beide tuitgevels met aandaken en schouderstukken was de geveltop gemetseld in vlechtingen. Kenmerkend voor de erfgevel van het centrale woongedeelte waren de rechthoekige muuropeningen onder betonnen latei, verdiept in een

---

³² P.A.W-VI., Archief Van Elslande, P.B., 2009/2c.

segmentboogvormig, met sober metselwerk ingevuld boogveld. Houten gootklossen op kleine bakstenen consoles die een getrapte kroonlijst vormden, ondersteunden het lichtjes overkragende zadeldak.

De zuidgevel van de linker opkamer werd op beide hoeken geschoord door een bakstenen steunbeer en in het midden door een spits toelopende steunbeer met driehoekig grondvlak. Half verzonken onder het maaiveld gaf een deuropening toegang tot de kelder onder de linker opkamer.

Aan de achterzijde werd het boerenhuis alleen ter hoogte van de zuidelijke opkamer voorzien van een tuitgevel met aandaken en schouderstukken. Zwaluwstaarten kenmerkten opnieuw het metselwerk van de geveltop, die centraal door een oculus met een gedeeld rond vensterraam werd doorbroken. Een keldervenster verluchtte de halfverzonken kelder. Tegen de opkamergevel werd een buitentoilet aangebouwd.

Het aanleunende centrale woongedeelte werd bij de wederopbouw vooral getypeerd door een arcade van drie rondbogen. In de achterliggende halfopen ruimte gaf een deuropening, geflankeerd door twee vensteropeningen, toegang tot de woning. De dakoversteek rustte op houten consoles. Op hun kant gelegde bakstenen maken de bevloering uit van deze overdekte buitenruimte.

Het noordelijke opkamervolume, dat ook aan de achterzijde samen met de stalkeuken en de koestal ietwat vooruitsprong, werd er echter niet afgesloten met een tuitgevel. De effectieve opkamer en onderliggende kelder reikten immers niet tot aan de achter-of oostgevel. De gelijkvloerse verdieping werd er afgesloten met een zadeldak, dat voorzien werd van een dakkapel met tuitgevel en schouderstukken. Op de begane grond ritmeerden vier steunberen de achtergevel met in de drie traveeën een vensteropening. Twee vensters verlichtten het opkamervolume, en één venster de aanleunende, onder hetzelfde zadeldak stekende stalkeuken. Net als alle andere vensters, zo ook de keldervensters, waren deze beluikt.

Het interieur van het woonhuis bestond onder andere uit een inkom, een gang, een ontvangstkamer, een overloop, een keuken, een toilet en enkele kamers. Drie ruimtes waren voorzien van een schouw. Bijna alle ruimtes waren gevloerd met cementtegels en voorzien van cementplinten. Van de voederstal en het melkhuis bestond de vloer uit klinkers. De zolders hadden plankenvloeren, terwijl de kelders onder de opkamers voorzien waren van een Boomse tegelvloer. In de keuken stak zowel naar de aardappelkelder onder de zuidelijke opkamer als naar de provisiekelder onder de noordelijke opkamer een bakstenen keldertrap. Deze kelder werd ook vanuit het melkhuis met een identieke trap ontsloten. Betonnen troggewelven overspanden de proviandkelder en gedeeltelijk de aardappelkelder, die de oorlog vrij goed was doorgekomen. De muren waren in de regel gepleisterd en witgekalkt. Voor de lichtinval op de zolderkamers van de knechten staken in het pannendak glazen pannen.³³

Met een kleine knik in het erfgevelvlak, dat zich ook in het pannen zadeldak aftekende, sloot een **koestal** aan tegen de noordelijke scheidingsmuur van de stalkeuken. Deze muur was eens te meer opgevat als een tuitgevel met aandaken en schouderstukken. De stal telde één bouwlaag en zeven traveeën, die door acht versmallende steunberen werden geaccentueerd. In de eerste, vierde en zevende travee werd telkens een staldeur voorzien, met daarboven onder een pannen zadeldakje een laadvenster met tuitgevel en schouderstukken. De andere traveeën werden doorbroken door een horizontale vensteropening. Boven elk opening moest een kleine vierkante verluchtingsopening, die boven- en onderaan met natuursteen was afgedekt, zorgen voor bijkomende verluchting

---

³³ P.A.W-VI., Archief Van Elslande, P.B., 2009/2c ('Métré pour la reconstruction de l'habitation attenante aux étables').

in de stal. De kroonlijst van het centrale woongedeelte en de stalkeuken werd hier herhaald. Twee grote bakstenen steunberen met versnijdingen (met telkens een schuine afdekking) schoorden de noordelijke zijgevel, waarvan de tuitgevel met aandaken uitkraagde op schouderstukken. Het tuitstuk bestond uit een verluchtingsschouw. De hoeken van deze gevel met respectievelijk de erf- en de achtergevel werden door telkens twee versmallende steunberen gestut. Het gevelvlak op de gelijkvloerse verdieping was vermoedelijk gesloten. Op de zolderverdieping zorgde in zowel de linker als de rechter travee een oculus met een gedeeld rond vensterraam voor enige verlichting op de zolder. In de middentravee stak een rechthoekige vensteropening met rollaag en hellende dorpel. Boven dit venster stak in de geveltop een derde oculus met een gedeeld rond raam. De topgevel is gemetseld met zwaluwstaarten. De achtergevel werd geschoord door acht versmallende steunberen. Vermoedelijk stak, net als in de erfgevel, in de eerste, vierde en zevende travee telkens een staldeur en werden de andere traveeën doorbroken door een klein liggend venster. Zowel aan de erfzijde als aan de achterzijde sierden decoratieve muurankers de steunberen.

Binnenin werd de koestal bij de wederopbouw opgevat als een zogenaamde 'Hollandse stal', één van de vier door Alfred Ronse en Théo Raison beschreven staltypes³⁴. Kenmerkend voor dit type was de centrale voedergang in de lengte van de stal met zowel links als rechts achtereenvolgens een staanplaats met voederbak, een goot en – tegenaan de langse muren – een mestgang³⁵. Dit model, dat vooral werd aanbevolen bij een grote veestapel, liet toe om de veevoeder door middel van een verschuifbare bak, opgehangen aan een profiel, zonder al te veel mankracht tot bij de dieren te brengen³⁶. Dit verhandelingsysteem voor veevoeder werd dan ook op het 'Oosthof' toegepast. De gelijkvloerse stalverdieping werd afgedekt met een betonnen zoldering 'système Moysse'. Deze naar de Luikse uitvinder Simon Moysse genoemde afdekkingswijze³⁷ bestond uit holle betonsegmenten die tussen metalen profielen werden gevat. Haaks op de metalen profielen werden holle betonbalken op holle betonnen zuilen voorzien die in de lengte deze zoldering schraagden. In het verlengde van de centrale staldeuropening in de erfgevel deelde een gang met verhoogde doorgang in de betonbalken de koestal in twee helften op. Voor de stalvloer werden bakstenen gebruikt. De binnenmuren werden om hygiënische redenen wit gekalkt en voorzien van een zwarte plint. Een geklampte binnendeur in de zuidelijke scheidingmuur gaf toegang tot de stalkeuken.

Het vrij steile dak voorzag de koestal van een grote zolderverdieping met een – gezien de betonvloer – groot draagvermogen. De zolder werd overkapt met een houten dakgebinte van zes spanten met als belangrijkste kenmerk de kreupele stijlen op sloffen, die met een blokkeel aan de muurplaat waren vastgemaakt.

De noordvleugel

Ook bij de wederopbouw van de zwaar geteisterde noordvleugel werden de oude funderingen en buitenmuren tot op zekere hoogte zoveel mogelijk hersteld en opnieuw gebruikt. De geveltoppen van de zijgevels werden evenwel gesloopt en opnieuw opgetrokken. Ook de steunberen werden ter hoogte van de aanzet van de geveltoppen opnieuw opgemetseld. De indeling van het bouwvolume werd evenwel gewijzigd. Grote graanschuren met twee dorsvloeren – zoals op het 'Oosthof' – hadden in de decennia die aan de oorlog voorafgingen, aan belang ingeboet. In de plaats werd binnen het volume een kleinere dwarsschuur voorzien met daarop aansluitend aan de oostzijde een grotere

---

³⁴ Ronse & Raison 1918, 14 & 92-133.

³⁵ Ibidem.

³⁶ Dit verhandelingsysteem genoot de voorkeur boven een karretje op rails (Ronse & Raison 1918, 94).

³⁷ *Les Nouvelles. Journal belge fondé à Maestricht en août 1914*, 12.09.1918, 3; *Les Nouvelles. Journal belge fondé à Maestricht en août 1914*, 20.10.1918, 3.

paardenstal met voederstal. Aan de westzijde werd het volume uitgebreid met een open schuur of hangar ter vervanging van de volledig vernielde hangar die zich voor de oorlog ten zuiden van het erf bevond. Twee scheidingsmuren in de vorm van een tuitgevel met aandaken en schouderstukken bekrachtigden deze driedelige compartimentering. Kenmerkend voor zowel de erfgevel als de achtergevel waren de negen steunberen en de bakstenen kroonlijst met kleine consoles, waarop de houten klossen van de dakoversteek rustten. De schuurvleugel werd niet meer zoals vóór de oorlog gedekt met stro, maar met rode Pottelbergpannen. Als kapconstructie werd omwille van de grote overspanning geopteerd voor een springwerk met, zoals meestal het geval is, weglating van de bintbalk.³⁸

Om de **open schuur** te schragen werden zes betonnen pijlers met verzwaarde voet geplaatst. Aan de westzijde werd de open schuur voorzien naar analogie met de (nog grotendeels vooroorlogse) westgevel van de dwarsschuur van een door drie getrapte steunberen gestutte gesloten tuitgevel met aandaken en schouderstukken.

De vóór de oorlog zeven traveeën tellende **graanschuur** met twee dorsvloeren werd herleid tot een dwarsschuur van vijf traveeën met één dorsvloer. Aan de erfzijde werd de centrale schuurpoortopening, gevat in een korfbooglijst, in de middelste travee geaccentueerd met een tuitgevel met schouderstukken. Eenvoudig baksteenmetselwerk vulde het boogveld tussen de zware houten lateibalk en de korfboog in. Een oculus met een gedeeld rond vensterraam doorbrak de geveltop. In de twee traveeën links van de schuurpoort werden telkens twee verluchtingsspleten in de vorm van chicanes ingebracht, die voor verluchting moesten zorgen zonder dat de regen kon binnenvallen. In de eerste travee rechts van de schuurpoort bevonden zich eveneens twee identieke verluchtingsspleten, in de tweede travee rechts stak een kleinere poort. Van de nog grotendeels bewaarde westgevel dienden enkel de geveltop en de drie steunberen hersteld en verder opgetrokken te worden. De eveneens nog deels overeind gebleven achtergevel werd opnieuw opgemetseld. In de twee traveeën links en rechts van de schuurpoort werden telkens twee verluchtingsspleten (of asemgaten) in de vorm van chicanes voorzien. In tegenstelling met de erfgevel werd de schuurpoort, die bovendien kleiner was, niet beklemtoond met een tuitgevel. Aan de oostzijde werd een nieuwe zijgevel opgetrokken als scheiding met de – net als voor de oorlog – aanpalende **paarden- en voederstal**. Deze stallen werden bij de wederopbouw evenwel ruimer opgevat. Van de oude scheidingsmuur met de dwarsschuur was trouwens niets meer bewaard. De vrij zwaar geteisterde monumentale oostgevel werd hersteld en de geveltop werd als een tuitgevel met aandaken en schouderstukken opnieuw opgemetseld. Binnenin werden bakstenen vloeren voorzien. De zoldering werd uitgevoerd in ruwe beton, systeem S. Moyse, en ondersteund door betonbalken die door betonnen pilasters werden gedragen. De voederbakken werden eveneens in beton uitgevoerd. De binnenmuren werden bepleisterd en gekalkt. Een slaapkamer voor de paardenknecht werd afgescheiden met tussenwanden "en cantillana".³⁹ Een houten zoldertrap verleende toegang tot de zolderverdieping. Tegen de oostgevel werd een buitentoilet aangebouwd.

De zuidvleugel

Het programma van de gebouwen ter vervanging van de zuidvleugel met remise of wagenhuis, paardenstal, varkensstallen en een niet nader bepaalde stal en van het achterliggende bakhuis met belendende varkensstallen lag blijkbaar niet onmiddellijk vast. In een eerste ontwerp werd – wellicht op de plaats van het oude bakhuis – met recuperatie van de weinige funderingen en muren een nieuw bakhuis voorzien met in het verlengde een veel grotere varkensstal, waarop tot slot een machinekamer aansloot. Wat in dat geval in de plaats van de vooroorlogse zuidvleugel met onder andere een remise of wagenhuis

³⁸ Haslinghuis & Janse 1997, 444.

³⁹ Met 'en cantillana' wordt een bepaald soort gipspleister bedoeld.

initieel werd voorzien, is – bij gebrek aan een ontwerp-tekening – niet meer te achterhalen. Het uiteindelijke ontwerp voorzag de integratie van een nieuw bakhuis en twee nieuwe varkenstallen in de zuidvleugel, die bij de wederopbouw hoofdzakelijk als een wagenhuis werd opgevat. Daarbij werden de nog deels bewaarde fundamenten en muren van deze vleugel zoveel mogelijk hersteld en opnieuw opgetrokken. De zijgevels en de scheidingsmuur tussen de tweede en derde travee werden opgevat als tuitgevels met aandaken en schouderstukken. Vlechtingen in het metselwerk kenmerkten de toppen van de twee topgevels. De gesloten westelijke topgevel werd geschoord door twee steunberen. De oostgevel, die niet voorzien was van steunberen, werd onderbroken door een centrale deuropening en twee flankerende vensteropeningen onder rollaag. In de geveltop stak een laadvenster. In de zes traveeën tellende erfgevel werden de derde tot en met de zesde travee doorbroken door brede poortopeningen. Deze herhaalden zich aan de achterzijde, zodat de karren en wagens gemakkelijk in en uit konden rijden. Houten dubbele poorten van het door de Dienst der Verwoeste Gewesten gestandaardiseerde type G¹ vulden de acht poortopeningen in. Zowel aan de voor- als achterzijde werden deze openingen overspannen door een doorlopende betonnen latei, die door drie betonnen pilasters werd gedragen en op de uiteinden in de muur was ingewerkt. In de erfgevel stak in de tweede travee onder rollaag een deuropening en een vensteropening, die zich aan de achterzijde in spiegelbeeld herhaalden. Alle vensteropeningen waren voorzien van een hellende bakstenen dorpel. In de oostgevel en de achtergevel staken in de vensteropeningen ter verlichting en verluchting kantelramen. Aan de erfzijde werd een vensterraam van het door de Dienst der Verwoeste Gewesten gestandaardiseerde type FA² voorzien. De deuropeningen in de erfgevel en de deuropening en het laadvenster in de oostgevel werden alle afgesloten met een geklampte houten deur. Een zadeldak van rode Pottelbergpannen dekde de zuidvleugel af. Ter hoogte van de tweede travee stak door het dak een schoorsteen, die in verbinding stond met de onderliggende bakoven. Deze was gemetseld in vuurvaste stenen en afgesloten met een ijzeren ovendeur. Aan de erfzijde bevond zich ter hoogte van de tweede travee immers de bakkeuken. Achter de bakoven situeerde zich het kolenhok, dat via de deur in de achtergevel bereikbaar was. Naast het kolenhok en achter de bakkeuken was het voederhok voor de bereiding van varkensvoeder voorzien. Daartoe was dit hok uitgerust met drie gemetselde voederbakken en een 'douche', waaronder wellicht een watertoevoer mag begrepen worden. De eerste travee werd over de gehele breedte van het gebouw ingenomen door twee kleine varkenstallen, van elkaar gescheiden door een centrale gang die tevens uitgaf op het voederhok. Beide varkenstallen waren voorzien van twee voederbakken. Voor de scheidingsmuren en de muurtjes van de voederbakken werd een beton van baksteengruis gebruikt. Onder de gang tussen beide varkensstallen werd een aalput voorzien die met betonnen troggewelven tussen I-profielen was overwelfd. De vloer van de varkensstallen en het kolenhok bestond uit op hun kant gelegde bakstenen. Het voederhok en de bakkeuken waren voorzien van een vloer in porfriet dallen. De vier traveeën van het wagenhuisgedeelte werden telkens onder een lichte boog gevloerd met op hun kant gelegde bakstenen. Hiermee werd afgeweken van het bouwplan, dat een vloer in baksteenpuin vermengd met assen voorzag. Boven de ruimtes achter de eerste en de tweede travee bevond zich een zolderverdieping, waarvan de zoldering uit betonnen troggewelven, systeem S. Moyse, bestond. Aan de buitenzijde werd tegen de oostgevel een voetpad van op hun kant gelegde bakstenen aangelegd.

Ten zuidoosten van deze zuidvleugel werd het vooroorlogse bakhuis met aanpalende varkensstallen en berging, of wat ervan overbleef, wellicht verbouwd tot varkensstal. De vier liggende vensters in de zuidgevel zouden kunnen laten vermoeden dat voor het concept van deze stal deels teruggerepen werd naar het initiële ontwerp. Dit ontwerp voorzag immers ook tweemaal vier compartimenten.

De houten 'hangar' die zich voor de oorlog ten zuiden van de zuidvleugel en ten westen van het bakhuis bevond, werd na de oorlog niet opnieuw opgetrokken. Een nieuwe 'hangar' werd immers voorzien in het verlengde van de dwarsschuur aan de noordzijde van het erf. In het interbellum werd door de landbouwer op eigen kosten in deze omgeving nog een bakstenen varkensstal opgetrokken.

Op het erf werd de bakstenen mestvaalt opnieuw opgemetseld. De deels dichtgeslibde omgevende walgracht werd opnieuw uitgegraven. In de loop van het interbellum werd het noordelijke en noordoostelijke deel van deze gracht echter opgevuld.

1.2.5. De hoeve 'Oosthof' tijdens en na de Tweede Wereldoorlog

Tijdens de Tweede Wereldoorlog vatte de Duitse bezetter het plan op om de poldergronden achter de Atlantikwall onder water te zetten. Deze waterhindernis moest hen toelaten om bij een eventuele doorbraak van deze verdedigingslinie, een tweede verdedigingslinie op te werpen ten zuiden van het overstroomde gebied. In januari-februari 1944 werd tot de uitvoering van de inundatie overgegaan. Maar liefst 77 gemeenten werden daarbij geheel of gedeeltelijk onder water gezet. Sommige dorpen, waaronder Ramskapelle, werden daarbij volledig ontruimd.⁴⁰ Zo ook de hoeve 'Oosthof', waarvan echter alleen de omgevende landerijen onder water kwamen te staan. Na de Tweede Wereldoorlog kende de wederopbouwhoeve geen al te grote aanpassingen. In de jaren 1950 werd tegen het wagenhuis in de zuidvleugel een kippenhok in betonplaten opgetrokken. Ongeveer een decennium later werd het bakhuis in de zuidvleugel aangepast tot varkensstal. De oude varkensstal werd verbouwd tot autostalplaats. Omtrent dezelfde periode werd de paardenstal heringericht als varkensstal. Ook de mestvaalt op het erf werd toen geliquideerd en de walgracht, op een restant aan de westkant na, omwille van het verzakken van sommige hoevegebouwen verder opgevuld. Ten oosten van het boerenhuis werden twee grote varkensstallen gebouwd, respectievelijk in 1992 en 1996. In 1994 werd het dak van het woonhuis en de koestal van nieuwe dakpannen voorzien. In 2002 werd het dakgebinte van de noordvleugel met 'hangar', schuur en paardenstal hersteld en werd het dak met nieuwe pannen gedekt.⁴¹ Momenteel is de hoeve nog altijd een actief landbouwbedrijf.

1.3. Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken

De wederopbouwhoeve 'Oosthof' maakt vandaag deel uit van een bewaard landelijk poldergebied tussen de Nieuwpoortstraat / Diksmuidse Weg (die Pervijze met Ramskapelle en Nieuwpoort verbindt) en de IJzer. Een zijvertakking van de Diksmuidse Weg geeft toegang tot de hoeve.

Op enkele restanten na, waaronder voornamelijk funderingen en enkele opgaande muurgedeelten, was de hoeve tijdens de Eerste Wereldoorlog volledig verwoest. Tussen 1920 en 1927 werd de hoeve op haar historische locatie heropgebouwd. Daarbij werden de oude grondvesten en bewaard gebleven muurrestanten zoveel mogelijk gereïntegreerd. Ook oude bakstenen werd zoveel mogelijk gerecupereerd. De rest van het puin werd tot gruis herleid om als funderingsmateriaal gebruikt te worden. Gegroepeerd rond een rechthoekig boerenerf met mestvaalt verrees opnieuw in een losse U-vormige opstelling aan de oostzijde de boerenwoning met in het verlengde een voeder- en koestal, aan de noordzijde een schuurvleugel en aan de zuidzijde een wagenhuis met bakhuis en varkensstallen, met daarachter nog een varkensstal. De oude inrijpoort aan de westzijde werd niet meer heropgebouwd. Wel zijn de funderingen nog deels bewaard. De met puin aangeslibde walgracht werd opnieuw uitgegraven, maar later fasegewijs opgevuld. Wel is er van de walgracht aan de westzijde van het erf nog een belangrijk restant bewaard. Vandaag kent de wederopbouwhoeve nog altijd een actief landbouwgebruik.

---

⁴⁰ Leper 1957: 244-247.

⁴¹ Mededeling van de pachter.

1.3.1. De oostvleugel

De oostvleugel omvat nog altijd het boerenhuis met de twee opkamers, de stalkeuken en de koestal. Bij de wederopbouw werden restanten zoals een aantal funderingen, enkele scheidingsmuren en de troggewelven van de aardappelkelder onder de zuidelijke opkamer gerecupereerd.

Het boerenhuis

Het nog bewaarde naoorlogse boerenhuis is op zijn contouren na niet identiek aan de oude boerenwoning. Het heropgebouwde woonhuis heeft een afwijkende configuratie. Twee beeldbepalende opkamers van twee traveeën flankeren aan de erfzijde het lagere centrale woongedeelte van één bouwlaag en vijf traveeën. Beide opkamers zijn voorzien van een steil pannen zadeldak, dat haaks staat op het steile pannen zadeldak (met dakoversteek) van het centrale woongedeelte. De als een risaliet opgevatte linker of noordelijke opkamer is dieper dan de rest van het woonhuis, waardoor het dak aan de oostzijde aandaken vertoont. In de tuitgevels van de opkamers steken ter hoogte van de half verzonken kelder twee kleine keldervensters en ter hoogte van de bovenliggende kamer twee grote rechthoekige vensters, telkens onder een rollaag. Van de linker of noordelijke opkamer wordt de bovenliggende verdieping gemarkeerd door twee achteraf dichtgemaakte vensters met korfboog. De geveltop is opengewerkt met een rondboogvenster. De bovenliggende verdieping van de rechter of zuidelijke opkamer telt één venster met korfboog, dat nadien eveneens werd dichtgemetseld. In de geveltop steekt geen vensteropening. Van beide tuitgevels is de geveltop gemetseld in vlechtingen. Kenmerkend voor de erfgevel van het centrale woongedeelte zijn de segmentbogen die de vensteropeningen en de centrale deuropening overspannen. Betonnen lateien ondersteunen telkens het bakstenen boogveld. De vensterramen zijn evenwel niet meer authentiek. Houten gootklossen op kleine bakstenen consoles die een getrapte kroonlijst vormen, ondersteunen het lichtjes overkragende zadeldak.

Aan de zuidzijde wordt de rechter opkamer op beide hoeken geschoord door een bakstenen steunbeer. Centraal wordt de blinde zuidgevel gestut door een taps toelopende driehoekige steunbeer. Een bakstenen buitentrap leidt naar de toegangsdeur die half verzonken onder het maaiveld leidt naar de kelder onder deze opkamer.

De achterzijde van het boerenhuis vertoont enkel een tuitgevel met aandaken en schouderstukken ter hoogte van de zuidelijke opkamer. Opnieuw kenmerkt een metselmotief van zwaluwstaarten de geveltop. Een oculus met een nog authentiek gedeeld rond vensterraam onderbreekt deze geveltop. Ter hoogte van de half verzonken kelder steekt een keldervenster met een niet authentiek gedeelde raam. De vensteropeningen in de eigenlijke opkamer betreffen latere aanpassingen, op de kleine vensteropening met rollaag en vrij sterk hellende bakstenen dorpel na. Een afbraakspoor geeft aan waar destijds tegen de opkamergevel een buitentoilet stond.

De achter- of oostgevel van het centrale woongedeelte telt eveneens vijf traveeën, die zijn ingevuld met twee vensteropeningen onder betonnen lateien en een arcade van drie open rondbogen, met in de achterliggende muur een door twee vensteropeningen geflankeerde deuropening. Deze openingen zijn ingevuld met nog bewaarde beluikte vensterramen met kleinhouten en een bewaarde achterdeur met bovenlicht, eveneens met kleine roedeverdeling. Een opstap van twee bakstenen treden leidt naar deze deur. In de haakse oost-westmuur steekt een identieke deur met eenzelfde opstap. De ramen in de vensteropeningen links van de arcades zijn aangepast. De dakoversteek van het zadeldak rust met houten gootklossen op kleine bakstenen consoles.

Van het noordelijke opkamervolume reiken de opkamer en de onderliggende kelder niet tot aan de achter- of oostgevel, waardoor het centrale woongedeelte aan de achterzijde niet door een monumentale tuitgevel is geflankeerd. In de plaats steekt in het zadeldak boven de gelijkvloerse verdieping een dakkapel met tuitgevel en schouderstukken. Het vensterraam met kleine houten roedeverdeling is er nog authentiek. Op de begane grond

steken in de door steunberen gemarkeerde muur drie vensteropeningen, waarvan twee in het tegen de opkamer aanleunende melkhuis en één in de aanleunende, onder hetzelfde zadeldak stekende stalkeuken. Deze vensteropeningen worden nog overspannen met een rollaag en hellende bakstenen dorpels. De ramen zijn niet meer origineel. De dakoversteek rust met houten gootklossen op kleine bakstenen consoles.

Het interieur van het boerenhuis werd ingrijpend heringericht. De gang met zijn wit-zwarte tegelvloer en eenvoudige houten zoldering bleef evenwel behouden. In de kelder onder de zuidelijke opkamer zijn de gerecupereerde vooroorlogse troggewelven nog bewaard. Deze voormalige aardappelkelder is nog altijd zowel van buitenaf als vanuit de keuken via een bakstenen trap toegankelijk. In de provisiekelder onder de noordelijke opkamer zijn de na de oorlog terug ingebrachte troggewelven eveneens behouden, net al de twee bakstenen toegangstrappen vanuit respectievelijk het melkhuis en de keuken. Van beide kelders bestaan de vloeren nog altijd uit Boomse vloertegels. Onder het melkhuis is de citerne, afgedekt met troggewelven, nog aanwezig.

De stalkeuken

Tegen de noordmuur van de linker of noordelijke opkamer bevindt zich, opnieuw enigszins achteruitspringend ten opzichte van de erfgevel van de opkamer, een aparte stalkeuken of voederstal van één bouwlaag en twee traveeën. Het steile pannen zadeldak, dat doorbroken wordt door een geprofileerde schoorsteen, sluit aan op het haakse zadeldak van de opkamer. Kenmerkend voor de erfgevel is de herhaling van de kroonlijst met kleine consoles, waarop houten gootklossen rusten, zoals bij het centrale woongedeelte. In de erfgevel steken een deuropening en kleine vensteropening, telkens onder een rollaag. De vensterdorpel bestaat uit onder een helling geplaatste bakstenen. De vensteropening in de achtergevel werd mettertijd verkleind. De rollaag en vensterdorpel bleven evenwel bewaard. Een tuitgevel met aandaken en schouwstukken scheidt de voederstal van de koestal. Een grote steunbeer ondersteunt deze scheidingsmuur zowel aan de erfzijde als aan de achterzijde.

De koestal

De koestal sluit ter hoogte van de kleine knik in het gevelvlak, die zich ook in het pannen zadeldak aftekent, aan tegen de noordelijke scheidingsmuur van de stalkeuken. Steunberen accentueren de zeven traveeën van de eenlaagse stal. In de vierde travee steekt een staldeur onder een betonnen latei. Boven de latei bevindt zich een bovenlicht onder bakstenen strek. Daarboven wordt het gevelvlak doorbroken door een laadvenster met tuitgevel en schouderstukken en afgedekt met een haaks pannen zadeldakje. Een identiek laadvenster kenmerkt ook de eerste travee en de zevende travee (vlakbij de stalkeuken). In de andere traveeën doorbreekt een beglaasde vensteropening met bakstenen latei en dito dorpel telkens het gevelparament. Boven elk raampje bevindt zich een klein vierkant verluchtingsgat, dat boven- en onderaan met natuursteen is afgedekt. De kroonlijst van het centrale woongedeelte en de stalkeuken wordt hier herhaald. Twee grote, verjongende bakstenen steunberen (met telkens schuine afdekking) accentueren de noordelijke zijgevel, waarvan de tuitgevel uitkraagt op schouderstukken. De tuit bestaat uit een verluchtingsschouw. De hoeken van deze gevel met respectievelijk de erf- en de achtergevel worden beklemtoond door telkens twee verjongende steunberen. Op de gelijkvloerse verdieping worden de drie traveeën van het oorspronkelijk gesloten gevelvlak thans doorbroken door een poortopening voor het in- en uitlaten en voederen van de koeien. Op de zolderverdieping steekt in zowel de linker als de rechter travee een oculus met een nog origineel gedeeld rond raam. De middentravee wordt doorbroken door een rechthoekige vensteropening met rollaag en hellende dorpel. Een T-venster met kleinhouten vult de vensteropening in. Boven dit venster steekt een derde oculus met een gedeeld rond raam. De topgevel is gemetseld met zwaluwstaarten. In de achtergevel

steekt – net zoals in de erfgevel – ter hoogte van de vierde travee een staldeur onder een betonnen latei met daarboven een bovenlicht onder bakstenen strek. Het gevelparament van de andere zes traveeën worden doorbroken door een horizontale vensteropening met bakstenen latei en dito dorpel. Opnieuw bevindt zich boven elk raampje een klein vierkant verluchtingsgat, dat boven- en onderaan met natuursteen is afgedekt. De steunberen die zowel de erf- als de achtergevel ritmeren, worden gekenmerkt door decoratieve muurankers.

Het concept van een zogenaamde 'Hollandse stal', zoals door Alfred Ronse en Théo Raison beschreven⁴² en bij de wederopbouw van de koestal toegepast, laat zich nog altijd aflezen. In de lengte van de stal bevindt zich de centrale voedergang met zowel links als rechts achtereenvolgens een staanplaats met voederbak, een goot en – tegen de langse muren – een mestgang.⁴³ De voederbakken zijn evenwel niet meer authentiek. De betonnen zoldering bestaat naar het 'système Moyse' nog altijd uit betonsegmenten die tussen metalen profielen zijn gevat, uit betonbalken die haaks op deze profielen zijn georiënteerd en door betonnen pijlers worden ondersteund. Aan het plafond hangt boven de centrale voedergang als restant van het oude systeem voor de verhandeling van het veevoeder het ijzeren profiel waarover de voederbak werd verschoven. Haaks op de voedergang en in het verlengde van de centrale staldeuropening in de erfgevel deelt een gang met verhoogde doorgang in de betonbalken de koestal in twee helften op. De stalvloer is van baksteen. Om hygiënische redenen worden de binnenmuren nog altijd witgeschilderd met tot op zekere hoogte een zwarte plint. Een geklampte binnendeur in de zuidelijke scheidingsmuur geeft toegang tot de stalkeuken en het achterliggende melkhuis.

De grote zolderverdieping boven de koestal behield als belangrijkste kenmerken zijn betonvloer en houten dakgebinte, waarvan de zes spanten aanzetten met kreupele stijlen op sloffen en met blokkelen zijn vastgemaakt aan de muurplaat. Het pannendak werd in 1994 vernieuwd.

1.3.2. De noordvleugel

De noordvleugel wordt gevat tussen twee tuitgevels met aandaken, schouderstukken en vlechtingen in het metselwerk, die gestut wordt door drie verjongende steunberen. De oostelijke topgevel betreft nog grotendeels de vooroorlogse gevel. De westgevel werd tijdens de wederopbouw toegevoegd samen met de oostwaartse uitbreiding met een open schuur (of 'hangar'). Deze gevel vormt een kopie van de oude westgevel waartegen de 'hangar' werd aangebouwd. De oude westgevel werd bij de wederopbouw evenwel aangepast tot een tuitgevel met aandaken, schouderstukken en vlechtingen in het metselwerk. De schuur en de stal, die het vooroorlogse volume uitmaakten, werden heropgebouwd op de oude funderingen en met re-integratie van de overeind gebleven muurrestanten. Omdat bij de wederopbouw geopteerd werd voor een kleiner graanschuur met maar één in plaats van twee dorsvloeren en een groter stalgedeelte, schoof de trouwens volledig verwoeste scheidingsmuur op naar het oosten. Deze nieuwe scheidingsmuur werd eveneens opgevat als een tuitgevel met aandaken, schouderstukken en muurvlechtingen in het metselwerk. Door de toegevoegde hangar ritmeren negen steunberen, in plaats van acht zoals vóór de oorlog, zowel de erfgevel als de achtergevel van de noordvleugel. Beide gevels worden ook gekenmerkt door een bakstenen kroonlijst met kleine consoles, waarop de houten klossen van de dakoversteek rusten. De dakpannen die sinds de wederopbouw in plaats van stro het grote zadeldak afdekken, werden in 2002 vervangen.

---

⁴² Ronse & Raison 1918, 14 & 92-133.

⁴³ Ibidem.

De open schuur

Zes betonnen pijlers met betonnen sokkel schragen het houten dakgebinte van de open schuur of hangar, dat uit drie spanten bestaat. Omwille van de tocht werd de noordzijde intussen met transparant materiaal voorlopig dichtgemaakt. Aan de erfzijde werd ook de meest westelijke travee tijdelijk afgedicht voor het stallen van koeien.

De dwarsschuur

Centraal in de noordvleugel bevindt zich tussen twee tuitgevels de vijf traveeën brede dwarsschuur. Aan de erfzijde zit de centrale schuurpoortopening gevat in een korbbooglijst, die met een tuitgevel met aandaken en schouderstukken wordt bekroond. Eenvoudig baksteenmetselwerk vult het boogveld in tussen de zware houten lateibalk en de korbboog, die door twee decoratieve smeedijzeren ankers worden geflankeerd. Een oculus met een gedeeld rond vensterraam doorbreekt de geveltop. In de twee traveeën links van de schuurpoort steken nog verluchtingsspleten in de vorm van chicanes. Rechts van de schuurpoort werden de chicanes en de kleinere poort bij de herinrichting van een deel van de schuur als stal vervangen door stalvensters. Op het ontbreken van een tuitgevel ter accentuering van de schuurpoort na is de achtergevel quasi identiek aan de erfgevel. De chicanes in de twee traveeën links van de schuurpoort zijn er eveneens vervangen door stalvensters. Een kapconstructie in de vorm van een springwerk overspant de schuur.

De paarden- en voederstal

Het oostelijke gedeelte van de noordvleugel werd bij de wederopbouw opnieuw ingericht als paarden- en voederstal. Later werden deze stallen aangepast tot varkensstal. Thans doen ze dienst als bergruimte. Centraal steekt in de drie traveeën brede erfgevel onder een roodbakstenen strek een staldeur met daarboven een laadvenster met tuitgevel met schouderstukken. Bouwsporen geven aan dat de staldeur oorspronkelijk groter was. De flankerende stalvensters zitten gevat tussen een identieke bakstenen strek en een hellende dorpel, eveneens in rode baksteen. Ter hoogte van de strekken doorboren vier kleine luchtgaten, boven- en onderaan met Doornikse kalksteen afgedekt, de erfgevel. Drie steunberen kenmerken de nog deels vooroorlogse oostgevel van de stal. Ter hoogte van de zolderverdieping wordt deze tuitgevel met aandaken, schouderstukken en muurvlechtingen, door twee vensters met roodbakstenen strek en dito dorpel en in de geveltop door een oculus doorbroken. Het buitentoilet dat bij de wederopbouw tegen deze gevel was aangebouwd, is inmiddels gesloopt. In de achtergevel steken drie stalvensters, waarvan de middelste is dichtgemetseld. Opnieuw steken ter hoogte van de roodbakstenen strekken vier kleine luchtgaten, die boven- en onderaan met Doornikse kalksteen zijn afgedekt. Voor de zoldering in de stal werd bij de wederopbouw net als in de koestal het zogenaamde systeem S. Moyse toegepast, waarbij betonnen pilasters de betonbalken schragen die op hun beurt de in ruwe beton uitgevoerde roostering dragen. Met het verdwijnen van de paarden als natuurlijke krachtbron verdween ook de oorspronkelijke inrichting. Een houten steektrap met leuning leidt naar de zolderverdieping, die – naar analogie van de koestal – is overkapt met een houten dakgebinte van twee spanten met als bijzondere kenmerken kreupele stijlen op sloffen, die met een blokkeel aan de muurplaat zijn vastgemaakt. De slaapkamer van de paardenknecht is verdwenen. Op zowel de gelijkvloerse als zolderverdieping zijn de binnenmuren witgeschilderd.

1.3.3. De zuidvleugel

Bij de wederopbouw van de zuidvleugel, die gevat zit tussen twee tuitgevels met aandaken, schouderstukken en muurvlechtingen, werden de nog deels bewaarde fundamenteën en muren zoveel mogelijk hersteld. Een zadeldak van rode Pottelbergpannen dekt nog steeds

het langgerekte gebouw af, dat bij de wederopbouw als wagenhuis, bakhuis en varkenstallen werd ingericht. Functiewijzigingen hebben inmiddels gezorgd voor aanpassingen aan de erfgevel. De varkensstallen zijn een autostalplaats geworden, waardoor de oorspronkelijk blinde gevel uiterst links doorbroken wordt door een poortopening. De bakkeuken met achterliggend voederhok en kolenhok werd eerst aangepast om daarna dienst te doen als berging van landbouwmaterieel. De venster- en deuropening in de voormalige bakkeuken werden daarbij vervangen door een brede poortopening. In de volgende vier traveeën bleven tussen betonnen pijlers de poortopeningen van het oude wagenhuis wel bewaard, zij het met dien verstande dat de eerste opening alsook het zadeldak plaatselijk werden aangepast voor de berging van een hoge landbouwmachine. In de zuid- of achtergevel steken in de vier westelijke traveeën nog altijd de originele houten poorten die aan betonnen pijlers zijn opgehangen. In de twee traveeën ten oosten daarvan stak destijds een deur- en een vensteropening. De deuropening naar het voormalige kolenhok is intussen dichtgemetseld, terwijl de vensteropening met rollaag en hellende bakstenen dorpel, dat voor het nodige licht in het voederhok zorgde, nog steeds is ingevuld met een origineel dubbelraam met kleinhouten. Centraal in de oostelijke topgevel steekt nog altijd een deuropening met daarboven, ter hoogte van de zolderverdieping, een laaddeur. Twee vensteropeningen flankeren niet alleen nog de deur op het gelijkvloers, maar zijn ook nog ingevuld met authentiek raamwerk met kleinhouten. De blinde westgevel, waartegen sinds de jaren 1950 een kippenhok in betonplaten is aangebouwd, wordt nog altijd gemarkeerd door twee verjongende steunberen.

Binnenin is het gebouw gevloerd met bakstenen op hun kant. Het dakgebinte bestaat uit een gordingenkap van vijf spanten met makelaar, hanenbalk en zolderbalk.

1.3.4. De achterliggende varkensstallen

Ook bij de wederopbouw van het bouwvolume ten zuidwesten van de zuidvleugel werden de overeind gebleven muurrestanten zoveel mogelijk gerecupereerd. Het eenvoudige bakstenen gebouw onder pannen zadeldak kreeg evenwel een nieuwe functie als varkensstal. Intussen kwam ook deze bestemming te vervallen en doet het gebouw momenteel dienst als elektriciteitscabine en berging. De zes liggende vensters herinneren evenwel nog aan de voormalige stalfunctie.

Ten westen daarvan werd een tweede maar kleinere varkensstal gebouwd. Dit eenvoudige bakstenen gebouw onder pannen zadeldak werd meermaals aangepast. Omwille van het verregaand verval heeft dit gebouw niet langer een functie.

1.3.5. Boerenerf, walgracht en toegangspoort en walgracht

Van de walgracht die de hoeve eeuwenlang omsloot, is momenteel enkel nog een deel bewaard ten noordwesten van het boerenerf. De na de oorlog opnieuw uitgegraven gracht werd echter in twee fasen, enerzijds in het interbellum en anderzijds in de jaren 1960, grotendeels opgevuld. De gedempte delen van het walgrachttracé laten zich wel nog enigszins aflezen in het microreliëf van het omgevende landschap.

Van de monumentale poort, die na de oorlog niet meer werd heropgebouwd, zijn de funderingen onder het maaiveld vermoedelijk nog bewaard. Op de borstwering ter hoogte van de verhoogde rijweg na hadden de keermuren het oorlogsgeweld wel vrij goed doorstaan. Van deze muren steken heel waarschijnlijk nog restanten onder het maaiveld. Ter hoogte van het walgrachtrestant is alvast nog een mogelijk tijdens de oorlog gebetonneerd deel van de noordelijke keermuur zichtbaar.

Het boerenerf is verhard met een amalgaan van materialen, waaronder grind, bakstenen en betonelementen, die heel waarschijnlijk afkomstig zijn van gesloopte oorlogsconstructies.

1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit beschermingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens de plaatsbezoeken op 16 november 2017, 20 maart 2018, 4 juni en 13 november 2018. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de bescherming.

De hoevegebouwen verkeren behoudens verborgen gebreken bouwfysisch in een relatief goede staat. De minder goede kwaliteit van het baksteenmateriaal dat bij de wederopbouw werd aangewend, zorgt op sommige plaatsen weliswaar voor schade aan het baksteenparament.

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de erfgoedwaarden

Culturele waarde

De tijdens de Eerste Wereldoorlog volledig verwoeste hoeve 'Oosthof' is representatief voor de omstandigheden waarin het dorp Ramskapelle de oorlog onderging. Door haar ligging op een halve kilometer ten oosten van de oude spoorweg Diksmuide - Nieuwpoort (of Frontzate) situeerde de hoeve zich – net als de dorpskom van Ramskapelle – in de volle frontzone ten westen van de IJzer. Met een volledige verwoesting als gevolg vormt de wederopbouwhoeve 'Oosthof' dan ook een belangrijke getuige van de Eerste Wereldoorlog, die de frontstreek jarenlang in zijn greep hield. Na de oorlog heropgebouwd op dezelfde plaats en met dezelfde configuratie als de vooroorlogse hoeve legt de wederopbouwhoeve 'Oosthof' tegelijkertijd ook getuigenis af van de wil en de daadkracht van de bevolking om na de oorlog de verwoeste frontstreek opnieuw in cultuur te brengen.

Historische waarde

De hoeve 'Oosthof' lag tijdens de Eerste Wereldoorlog volop in de frontzone op amper 500 meter van de oude spoorweg Diksmuide – Nieuwpoort en werd tijdens de oorlog op enkele muurrestanten na volledig verwoest. Na de oorlog werd de hoeve op precies dezelfde locatie heropgebouwd naar een ontwerp van architect Camille Van Elslande. De onderwaterzetting van de streek tijdens de Tweede Wereldoorlog had voor de wederopbouwgebouwen geen ingrijpende oorlogsschade tot gevolg. De hoeve 'Oosthof' kent echter een lange voorgeschiedenis die teruggaat tot de vroege 13de eeuw. Aan de grondslag van deze landbouwwitbating liggen de ongeveer 114 gemeten grond, die de cisterciënzerinnenabdij van Ravensberg in het Frans-Vlaamse Merckeghem reeds vóór 1227 in haar bezit had en achteraf nog in beperkte mate heeft uitgebreid. Deze landerijen in het middelland van de IJzerpolders werden voornamelijk omgeven door ingepolderde gronden van de Veurnse premonstratenzer abdij Sint-Niklaas en de Koksijdse cisterciënzer abdij Ten Duinen. In de vroege 18de eeuw werd de hoeve in belangrijke mate hersteld of herbouwd, mogelijk als gevolg van de oorlogsdestructie waartoe de diverse oorlogen van Lodewijk XIV in Veurne-Ambacht aanleiding hadden gegeven. Op het einde van de 18de eeuw werd de abdijs hoeve genationaliseerd en als 'zwart goed' verkocht om voorgoed in private handen terecht te komen. Deze ontwikkeling droeg er wellicht toe bij dat in de loop

van de eerste helft van de 19de eeuw de historische hoevenaam 'Cense Raevensberge' of 'Hof van Ravensberg' teloorlooging ten voordele van de huidige hoevenaam 'Oosthof'.

Architecturale waarde

Architecturaal is de wederopbouwhoeve 'Oosthof' een uitgesproken voorbeeld van rurale wederopbouwarchitectuur. Op een deel van de funderingen en enkele restanten van de opgaande muren na werd de hoeve tijdens de Eerste Wereldoorlog volledig verwoest. Na de oorlog werd de hoeve wederopgebouwd naar een ontwerp van Camille Van Elslande, die in Ramskapelle eveneens de wederopbouw van de hoeves Schinkelkrans en Grote Hemme op zich nam. In hetzelfde dorp tekende hij op verzoek van *De Goedkoope Woning in Verwoest West-Vlaanderen* ook de plannen voor de bouw in 1920 van vier landelijke werkmanswoningen in de Hemmestraat en in 1921 van vijf burgerwoningen in de Ramskapellestraat. In de naburige dorpen werden naar zijn ontwerp ook de hoeves Groot Westhof (1922-1924) en Klein Westhof (1922) in 's Heerwillemskapelle (Veurne), Groene Poort (1920-1926) in Pervijze, Klein Spermalie (jaren 1920) in Schore en het landgoed Vicogne (1922-1937) in Stuivekenskerke heropgebouwd. In zijn hoeve-ontwerpen gaf Van Elslande er de voorkeur aan om, indien er genoeg herbruikbare ruïneuze aanknopingspunten (zoals funderingen en muren) voorhanden waren, op de oorspronkelijke fundamenten te bouwen. Dit was onder meer het geval voor de hoeve 'Oosthof'. Hij herbouwde er de vooroorlogse hoevegebouwen zoveel mogelijk op de nog bruikbare funderingen. Ook opgaande muurrestanten werden daarbij gerecupereerd. Bepalend voor het hergebruik was dat de beoogde modernisering van de hoeve daardoor niet in het gedrang kwam. Stilistisch hanteerde Van Elslande voor de hoeve 'Oosthof', net als voor de meeste andere wederopbouwprojecten, een regionale vormentaal die op de regionale architectuur van de 16de-17de eeuw was geïnspireerd. Dit uit zich vandaag nog in de tuitgevels met aandaken en schouderstukken die niet alleen voor de zijgevels maar ook voor dakvensters zijn gebruikt, de vlechtingen in het metselwerk, de getrapte steunberen en de korf- en segmentbogen die muuropeningen overspannen. Kenmerkend voor de wederopbouwarchitectuur is naast het gebruik van rode bakstenen, die bij gebrek aan recuperatiebaksteen werden aangewend, ook het veelvuldiger gebruik van gewapend beton voor vooral lateien, roosterings, pijlers en kleine luchtgaten. Illustratief voor de modernisering van de agrarische bedrijfsvoering zijn de afscheiding van een aparte stalkeuken en de inrichting van de aanleunende koestal, die het hygiënisch onderhoud alsook de voederbedeling faciliteren.

Ruimtelijk-structurerende waarde

De ruimtelijk-structurende waarde van de wederopbouwhoeve 'Oosthof' vertaalt zich door het behoud bij de wederopbouw van de vooroorlogse historische inplanting van de hoevegebouwen in zijn ligging te midden de polders en verbinding via een ongeveer 700 meter lange dreef, inmiddels een openbare weg, met de historische verbindingsweg Pervijze-Ramskapelle-Nieuwpoort. Bij de wederopbouw werden de restanten van funderingen en muren door architect Camille Van Elslande zoveel mogelijk in zijn architecturaal ontwerp gere-integreerd. Aan de oostzijde van het erf verrees opnieuw het boerenhuis met in het verlengde de koestal, en aan de noordzijde van het erf de schuurvleugel met paardenstal en uitgebreid met een open schuur of hangar. In het zuiden werd het erf – zoals vóór de oorlog – begrensd door een remise met varkensstal en bakhuis. Achter deze zuidvleugel verrees een eveneens nog bewaarde varkensstal. Van de historische walgracht die de polderhoeve tot in het interbellum omgaf maar nadien geleidelijk werd gedempt, is in het noordwesten nog een belangrijk restant bewaard. Ook in het microreliëf van het omgevende polderlandschap is het grachttracé nog gedeeltelijk-enigszins afleesbaar.

Technische waarde

De wederopbouw van de tijdens de Eerste Wereldoorlog verwoeste boerderijen bood de opportuniteit om het landbouwbedrijf te rationaliseren met bijzondere aandacht voor de hygiëne en gezondheid van mens en dier. Het hergebruik van de funderingen en muurrestanten stond het neerzetten van een moderne hoeve die ten volle beantwoordde aan de noden van een vroeg 20ste-eeuws veeteeltbedrijf, akkerbouwbedrijf of op nijverheidsgewassen gericht landbouwbedrijf, daarbij niet in de weg. Dit blijkt duidelijk in de wederopbouwhoeve 'Oosthof', die op de bestaande grondvesten werd heropgebouwd. Zo werd tussen het woonhuis en de stallen, in tegenstelling met wat voor de oorlog gebruikelijk was, met een tussenliggende stalkeuken een hygiënische buffer gecreëerd. In de koe- en paardenstallen werd meer aandacht geschonken aan het dierenwelzijn door het vee te beschermen tegen koude, warmte en regen en hen de nodige rust te verzekeren. Ook werd meer dan voorheen ingezet op een maximaal rendement door nauwlettender de verhouding tussen het product en het geconsumeerde veevoeder op te volgen. Daartoe was het belangrijk om altijd over droge, propere, goed verlichte en verluchte en van kwalijke geuren ontdane koestallen te beschikken. Daarom werden in de koe- en paardenstallen (intussen verdwenen) kantelramen, kleine verluchtingsgaten, verluchtingsschouwen en harde, niet-poreuze bakstenen of porfierstenen vloeren voorzien. In de schuur werden in de voor- en achtergevel in functie van de verluchting chicanes ingebracht. Tot slot werd ook een gemakkelijker manier van het verzamelen van de mest nagestreefd. Van de vier staltypes die in dit verband door Alfred Ronse en Théo Raison werden voorgehouden, werd het voor grote veestapels aanbevolen model in de koestal van de hoeve 'Oosthof' toegepast. Dit type voorzag centraal een voedergang, die aan beide zijden geflankeerd werd door achtereenvolgens een staanplaats met voederbak, een goot en een mestgang. Met een (inmiddels verdwenen) verschuifbare voederbak, opgehangen aan een I-profiel in de langse richting van de voedergang, werden de voederbakken links en rechts van de gang bevoorrad. De inrichting van dit zogenaamde 'Hollandse stal'-type laat zich vandaag nog altijd in de koestal van de hoeve 'Oosthof' aflezen. Naast deze meer doordachte inrichting van de koestal werd op de hoeve 'Oosthof' ook gebruik gemaakt van nieuwe, brandveiliger bouwmaterialen voor specifieke toepassingen, zoals betongewelven van het 'système Moyse' voor de zolderingen van de koestal en de paardenstal. Dergelijke zolderingen lieten bovendien een veel grotere belasting toe bij het bergen van granen op de bovenliggende zolders.

Archeologische waarde

Ondanks de zeer gehavende toestand van de hoeve 'Oosthof' en de omgevende terreinen na de Eerste Wereldoorlog behoudt de voormalige abdijhoeve een belangrijk archeologisch potentieel. Niet alleen de Eerste Wereldoorlog maar ook de vooroorlogse geschiedenis sporen heeft zijn neerslag gehad in het bodemarchief. De hoeve betreft immers een voormalige abdijhoeve van de cisterciënzer abdij van Ravensberg in het Frans-Vlaamse Merckeghem, die reeds in het begin van de 13de eeuw in Ramskapelle ongeveer 120 gemeten poldergrond in eigendom had. Van de monumentale toegangspoort, die vermoedelijk dateert van het begin van de 18de eeuw maar na de Eerste Wereldoorlog niet opnieuw werd opgetrokken, zijn de grondvesten naar alle waarschijnlijkheid nog bewaard. Van de keermuur van de op de poort aansluitende verhoogde rijweg is in het bewaarde gedeelte van de oude walgracht alvast nog een restant zichtbaar. Ook de op een restant na dichtgeslibde walgracht die het rechthoekige erf van de hoeve eeuwenlang omsloot, laat zich nog enigszins in depressies in het omgevende landschap ~~nog~~ onderscheiden. Zelfs in het huidige gebouwenbestand laat de lange ontstaans- en ontwikkelingsgeschiedenis van het 'Oosthof' zich nog aflezen in de vooroorlogse muurrestanten die bij de wederopbouw werden gere-integreerd.

2.2. Motivering van het type bescherming

De hoeve 'Oosthof' in Ramskapelle (Diksmuidse Weg 11) wordt beschermd als monument. Het Onroerenderfgoeddecreet definieert een monument als volgt: "een onroerend goed, werk van de mens of van de natuur of van beide samen, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen van algemene belang wegens de erfgoedwaarde(n)."

Omwille van de bouwkundige aard van de onroerende goederen wordt de hoeve beschermd als monument. Een bescherming als monument biedt de beste garantie op de bewaring van de hier beschreven erfgoedwaarden.

2.3. Motivering van de afbakening van de bescherming

De afbakening van het beschermd onroerend goed is opgenomen op het plan dat als bijlage bij het ministerieel besluit is gevoegd. Alle kadastrale percelen gevat door de bescherming zijn opgenomen in artikel 1 van het ministerieel besluit.

- De eigenlijke hoevesite met een oost-, noord- en zuidvleugel. De oostvleugel omvat de boerenwoning met daarop aansluitende koestal, de noordvleugel de open hangar, schuur en voormalige paardenstal en de zuidvleugel met de voormalige varkensstal, bakoven en wagenhuis. De recente constructies ten oosten van de boerenwoning vallen buiten de bescherming.
- Een deel van het graslandperceel ten zuiden en zuidwesten van de hoeve. Het noordelijke gedeelte van dit perceel laat in zijn microreliëf nog enigszins het tracé van de voormalige walgracht aflezen.

2.4. Juridische toestand

2.4.1. Onroerend Erfgoed:

In Ramskapelle zijn negen onroerend erfgoedrelicten beschermd als monument, met name:

- de Spoorwegberm Nieuwpoort-Diksmuide (M.B. dd. 10.06.1999 (ID: 126652)),
- de Demarcatiepalen 2-3-9-13 (M.B. dd. 01.07.2009 (ID: 200829)),
- het Station Ramskapelle (M.B. dd. 02.06.1992 (ID: 200833)),
- de Mitrailleurpost met schuilplaats Eerste Wereldoorlog (M.B. dd. 21.12.2011 (ID: 212732)),
- de Fabrieksschoorsteen en ateliergebouw van steenbakkerij (M.B. dd. 28.03.1996 (ID: 200834)),
- de Medische post spoorwegbedding (M.B. dd. 10.06.1999 (ID: 213569)),
- de Belgische militaire begraafplaats (M.B. dd. 28.07.2008 (ID: 200838)),
- de Duitse mitrailleurpost Tobruk (M.B. dd. 10.06.1999 (ID: 213433))
- de Mitrailleurpost Villa Bertha (M.B. dd. 10.06.1999 (ID: 213434)).

De Spoorwegberm Nieuwpoort-Diksmuide (M.B. dd. 10.06.1999 (ID: 126652)) ligt in de onmiddellijke buurt van het onroerend goed waar dit dossier over gaat.

Binnen de voorgestelde afbakening zijn volgende erfgoedlocaties opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed en vastgesteld als bouwkundig erfgoed op 14 september 2009:

- Wederopbouwhoeve 'Oosthof' (ID: 16643).

Nabij de hier voorgestelde afbakening zijn in de Diksmuidse Weg zijn ook de volgende panden opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed: de wederopbouwhoeve

Groot Noordhof (vastgesteld dd. 14.09.2009 (ID: 27553)), de wederopbouwhoeve Klein Noordhof (vastgesteld dd. 14.09.2009 (ID: 36382) en de Belgische bakstenen constructie Krekemolenbrug (vastgesteld dd. 0911.2011 (ID: 50658)).

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit dossier over gaat.

2.4.2. Ruimtelijke ordening:

De hoeve bevindt zich agrarisch gebied.

2.4.3. Natuur en Bos:

Op de biologische waarderingskaart – versie 2 is het erf van de hoeve aangeduid als een complex van biologisch minder waardevolle en waardevolle elementen. De omgeving, waaronder het deel van het graslandperceel ten zuiden en zuidwesten van de hoeve dat deel uitmaakt van de afbakening van de bescherming, wordt aangeduid als een complex van biologische waardevolle en zeer waardevolle elementen.

2.4.4. Landbouw en Visserij:

Op de kaart van de Landbouwgebruikspercelen LV, 2017 is de oppervlakte binnen de afbakening van de bescherming als volgt aangeduid:

- De hoevegebouwen en het binnenerf zijn aangeduid als Landbouwinfrastructuur.
- De zone ten zuiden, binnen de afbakening van de bescherming, is aangeduid als grasland.

2.4.5. Water:

De hoeve ligt in een beheersgebied waarbinnen een beheersovereenkomst waterkwaliteit kan afgesloten worden.

3. BEHEERSVISIE

3.1. Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed

In het beschermingsbesluit zijn beheersdoelstellingen opgenomen. Je vindt die terug onder artikel 3 van het ministerieel besluit. De beheersdoelstellingen moeten de zakelijkrechthouders (eigenaars, erfpachthouders, opstalhouders en leasinggevers) en gebruikers op weg helpen om de erfgoedwaarden maximaal in stand te houden of te verbeteren. Ze hebben de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden voor ogen.

Ze geven richting aan of vormen een kader voor toekomstig beheer van het beschermd onroerend goed. Zakelijkrechthouders en gebruikers dienen rekening te houden met deze beheersdoelstellingen als ze werken wenselijk uit te voeren aan het beschermd goed. Ook de overheid houdt met deze doelstellingen rekening als ze over deze werken advies moet geven of als ze toelating moet geven voor die werken.

De beheersdoelstellingen spelen in op de erfgoedwaarden, erfgoedelementen en erfgoedkenmerken opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

3.2. Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed

Voor elk beschermd onroerend goed geldt het actief en passief behoudsbeginsel. Dit betekent dat de zakelijkrechthouders en gebruikers het beschermd goed in goede staat moeten houden door de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken uit te voeren en dat het verboden is om een beschermd onroerend goed te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of de erfgoedwaarden ervan aan te tasten.

Het betekent ook dat een zakelijkrechthouder en gebruiker verplicht is het beschermd onroerend goed als een goed huisvader te beheren en het dus niet te verwaarlozen. Alle voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het beschermd onroerend goed die van toepassing zijn op het beschermd goed zijn opgenomen in artikel 4 van het beschermingsbesluit.

In het Onroerendergoeddecreet en Onroerendergoedbesluit zijn een aantal algemene voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van beschermd onroerend erfgoed opgenomen, meer bepaald:

- het goed als een goede huisvader beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- de toestand van het goed regelmatig controleren;
- regulier onderhoud uitoefenen;
- onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen nemen in geval van nood.

3.3. Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed

Voor sommige werken aan het beschermd onroerend goed moet een toelating worden gevraagd. Sommige werken kunnen namelijk een negatief effect hebben op de erfgoedwaarden. Voor alle werken die stedenbouwkundig vergunningsplichtig zijn, of waarvoor een omgevingsvergunning, milieuvergunning of natuurvergunning nodig is, vraagt de vergunningverlenende overheid advies aan het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid.

Voor een aantal werken die niet vergunningsplichtig zijn, moeten de zakelijkrechthouders en gebruikers, voorafgaand aan de uitvoering van de werken, toelating vragen aan het agentschap Onroerend Erfgoed of aan de erkende onroerendergoedgemeente. Een overzicht van alle erkende onroerendergoedgemeenten is te vinden op www.onroerendergoed.be.

De werken waarvoor u toelating moet vragen zijn opgesomd in artikel 5 van het beschermingsbesluit.

4. BRONNEN

BEUWE F. & DE LENTDECKER L. 1993: *Van IJzerfront tot zelfbestuur*, Veurne, Uitgeverij de Klaproos, 96 pp.

BOTERBERGE R. 1962: Historische geografie van het overstromingsgebied van de IJzer in de Middeleeuwen, in: *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, nieuwe reeks*, XVI, 77-162.

DE COUSSEMAKER E. 1862: Notice sur l'abbaye de Ravensberg. In: *Annales du comité flamand de France*, 6, 223-282.

DE FLOU K. 1914-1938: *Woordenboek der Toponymie van Westelijk Vlaanderen, Vlaamsch Artesië, het Land van den Hoek, de graafschappen Guines en Boulogne en een gedeelte van het graafschap Ponthieu*, 18 dln., Gent – Brugge.

DEGRAEVE M. 2011: *Camille Van Elslande op alle fronten. Modern architecturaal denken in een traditionele context*, Universiteit Gent, masterproef, Gent.

DE LAPLANE 1863: *L'abbaye de Clairmarais d'après ses archives*, Saint-Omer, Fleury-Lemaire, 413 pp.

Beschermingsdossier: wederopbouwhoeve 'Oosthof', monument

DEVLIEGHER L. 1983: *Rosmolens in de Westvlaamse kuststreek*, Brugge, Provinciaal Museum van het Bulskampveld, Katalogen en Bijdragen 2, 154 pp.

DE VOS L. 1996: *De Eerste Wereldoorlog*, Leuven, Davidsfonds, 176 pp.

HASLINGHUIS E.J. & JANSE H. 1997: *Bouwkundige termen. Verklarend woordenboek van de Westerse architectuur- en bouwhistorie*, Leiden, Primavera Pers, 644 pp.

LEPER J. 1957: *Kunstmatige inundaties in maritiem Vlaanderen, 1316-1945*, Tongeren, Drukkerij George Michiels, 328 pp.

RONSE A. & RAISON TH. 1918: *Fermes-types et constructions rurales en West-Flandre*, 2 dln., Brugge, Charles Beyaert.

ROSEEUW J. 2002: *Polderboeren van Ramskapelle aan de IJzer*, Nieuwpoort, Heemkring Ramscapple aan den Yser, 320 pp.

SCHEPENS L. 1984: *14 / 18. Een oorlog in Vlaanderen*, Tielt-Weesp, Lannoo, 180 pp.

VLAEMYNCK G. 2009: *Architecturale wederopbouwarchieven in de Westhoek. Inventaris van het archief van Camille Van Elslande (1911-1962)*, Vrije Universiteit Brussel, masterproef, Brussel, 134 pp.

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/persoon/5210> (geraadpleegd op 6 februari 2018)

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

De "fotoregistratie van de fysieke toestand", gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

5.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk beschermingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archieffoto's, bouwplannen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.

5.4. Criterianota

5.5. Historische nota